خۆشباوەڕی بە بڕیاری دادگای فیدراڵی بە پێدانی مووچە.. گفتوگۆی ڕۆژنامەی ڕێوت لە گەڵ موئەیەد ئەحمەد

خۆشباوەڕی بە بڕیاری دادگای فیدراڵی بە پێدانی مووچە،
و کەوتنە ژیر کاریگەری پڕوپاگەندەی هێزەکانی دەسەڵات لە هەرێم،
خزمەت بە بەرژەوەندی جەماوەری ناڕازی ناکات.

ئەنجامدانی گفتوگۆ: جەمال کۆشش

ڕێوت: سوپاست دەکەین هاوڕێ موئەیەد بۆ ئەنجامدانی ئەم گفتوگۆیە. بە ماوەی زیاتر لە (٥) مانگ مامۆستایان مانگرتنیان کرد، بە داخوازی زۆر سەرەتایی و ئینسانی، بە شیوەیەکی فراوان پێشوازی کرا، وە هەروەها دابینکردنی موچە ماوەیەکی زۆرە بۆتە کێشەیەکی واقعی و پێویستی بەچارەسەر هەیە، تۆ ئەم کێشەیە چۆن دەبینیتەوە؟

موئەیەد ئەحمەد: زۆر سوپاس هاوڕێی ئازیزم جەمال کۆشش بۆ ڕەخساندنی ئەم فرسەتە.

لەوەڵامدا باسەرەتا ئەوە بڵێم؛ کاتێک کە حکومەت و هەردوو حزبی دەسەڵاتدار لە هەرێمی کوردستان، پارتی دیموکراتی کوردستان (پارتی) و یەکێتی نیشتمانی کوردستان (یەکیەتی)، دەستیاندایە ئەوەی موچەی فەرمانبەران و کرێکاران و مامۆستیان و خانەنشینان و خاون پیداویستییە تایبەتەکان و بیمە کۆمەڵایەتیەکانیش ببڕن، هەر لە سالی (٢٠١٤) وە، ئیتر ئەوە واقعێکی نیشاندا، ئەویش ئەوەیە کە هەردوو حزب و دەسەڵاتەکەیان نەک هەر باکیان نییە و نەبووە لەم نانبڕینەی هاووڵاتیان، بەڵکو وەک سیاسەتێکی فەرمی خۆیان ئەم کارەیان ئەنجامدا و هەتا ئیستاش بەردەوامن و سوورن لەسەری. بەم پێیەش خۆپیشاندانەکانی ئەو تەڤژانەیان بەتوندی سەرکوت کردووە کە بەڕووی ئەم سیاسەتە وەستاونەتەوە، ئەمە سەرباری کوشتوبڕی ناڕازیەکانی خەڵک.

هەر لەم ڕاستیاشدا، بەدەر لە پاساوی هەردوو حزبی دەسەڵاتدار، بەتایبەت (پارتی)، کە حکومەتی بەدەستە، سەبارەت بە نەناردنی پارەی موچە لە بەغداوە، ئەو پرسیارە سادەیە دێتەئاراوە بەڕووی (پارتی) و (یەکێتی)دا: گەر کێشەکە تەنها حکومەتی مەرکەزییە کە

پارە نانێرێت، ئەی ئەوە بە سەرکوتی خۆپیشاندەران ئەکەن لە هەرێم وفشارئەهێنن بە کۆتاییهێنان بە بایکۆت؟

بەهەرحال، موچەنەدان و پاشکەوتکردنی زۆرملێی موچە، و زۆربوونی باج و نەبوونی خزمەتگوزارییە گشتییەکان هاوکات لەگەڵ بەرزبوونەوەی تێچووی ژیان و هەڵاوسانی پوڵی بەجارێک ئاستی باشبژیوی زۆربەی خەڵکی کوردستانی نزمکردۆتەوە و توشی هەژاری و نەدارییەکی بەرینی کردوون. ئەم زمینەیەیە کە بایکۆتی مامۆستایان و بزووتنەوەی ناڕەزایەتییەکانی لێکەوتۆتەوە لە (زۆنی سەوز)ی ژێر دەسەڵاتی یەکێتی کە بە زیاتر لە (٥) مانگی خایاند و ئیستاش ئەگەری سەرهەڵدانەوەی لە ئارادەیە.

ئەم بزوتنەوەیە لەگەڵ ئەوەشدا کە لە (زۆنی سەوز)دا قەتیس مایەوە و نەتوانرا گڕەکەی بگاتە (زۆنی زەرد) ی ژیردەسەڵاتی پارتی بەهۆی سەرکوتگەری (پارتی)، بەڵام خۆی لە خۆیدا بزوتنەوەیەکی بەرین بوو لە (زۆنی سەوز)دا، و لە حساباتی (یەکێتی) و هیزەکانی ئۆپۆزسیونیش دەرچوو، کە هەریەکەیان بە شیوەیەک ئەیانویست بەهرەبەرداری سیاسی لێبکەن، هەر بۆیە کەوتنە فشار دانان لەسەر مامۆستایان بۆ شکاندنی بایکۆتی خوێندن.

ئەم بایکۆت و خۆپیشاندانانە ئەرکێکی قورس و باجێکی گەورە وگران بوو کە مامۆستیان و خوێندکارانی قوتابخانە حکومییەکانی هەریم دایان لەپیناو دەسڕاگەیشتنی بزوتنەوەی مامۆستایان بە ئامانج و داواکارییەکانیان کە لە پێنج خاڵدا کۆبووتەوە؛ پێدانی مووچە لە کاتی خۆیدا، گەڕاندنەوەی مووچەی کەڵەکەبووی نەدراو، ئەکتیڤکردنەوەی سیستمی پلەبەرزکردنەوەی وەزیفە، دامەزراندنی مامۆستایانی وانەبێژی خۆبەخش، هاوتاکردنی مووچەی خانەنشینی لە هەرێم لەگەڵ حکومەتی فیدراڵی.

ڕەوت: دادگای باڵای عێراق، بڕیارێکی لە بەرژەوەندی مامۆستایان و فەرمانبەران دەرکرد، کە حکومەتی عێراق بەرپرسیار دەکات لە دابینکردنی موچەکانیان، بە توێژەکانی بیمەی کۆمەڵایەتی و خانەنشینانەوەش، تۆ ئەم بڕیارە چۆن هەڵدەسەنگێنی؟

موئەیەد ئەحمەد: بەشی هەرە زۆری مامۆستیان و مووچەخوران و خانەنشینان دڵخۆشن بەم بڕیارە و بوەتە ئومێدێک بۆیان بۆ چارەسەری کێشەی موچە. منیش بەشداری خۆشحاڵیانم گەر ئەم بڕیارە هەنگاوێک بێت بۆ چارەسەری کێشەکەیان. دیارە ئەوەش جیگەی داخە کە باسمان لێ چارەسەری کێشەیەکە کە لە بناغەدا ئەبوایە ڕووی نەدایە.

ئەڵبەتە ئەم بڕیارە بڕیاری دادگای ڕژێمی بورژوا ناسیونالیست و ئیسلامیزمە کە هێزی سەرکی و هیژمەنداری نەویی لە ئیستادا حزب و هێزەکانی ئیسلامی سیاسی شیعەیە کە لە هاوپەیمانی “چوارچیوەی

هەماهەنگی”دا یەکیانگرتووە. هەروەها سیاسەت و تەکتیکی ئەم هاوپەیمانییەیە کە مەرامی سیاسی تایبەتی هەیە لە کەمکردنەوەی ئوتۆریتەی سیاسی و ئیداری حکومەتی هەرێمی کوردستان و (پارتی).

ئەوەی پێویستە لەم بارەیەوە جەختی لەسەر بکەم ئەوەیە، کە نە بڵاوکردنەوەی خۆشباوەڕی و موتمانەکردن بەم دادگایە و بە ڕژێمی ناسیونالیست و ئیسلامی بەغدا خزمەت بە بەرژەوەندییەکانی جەماوەری ناڕازی کوردستان و چارەسەری کۆتایی و جێگیری کێشەی موچە ئەکات، و نە کەوتنە ژیر کاریگەری تەبلیغاتەکانی هێز و حزبەکانی ناسیونالیزمی کورد بە تایبەت (پارتی) و بەشێک لە بەناو ڕۆشنبیرانی ناسیۆنالیست و میدیاکانی کە مەسەلەی موچە پەیوەست ئەکەنەوە بە چارەنوسی قەبارەی سیاسی هەرێمی کوردستانەوە.

ئەم بریارە گەر جێگیر ببێت و جێبەجێ بکرێ بە پێچەوانەی چەواشەکارییەکانی هێزەکانی دەسەڵات شتێکی ئەوتو ناگۆڕێت لە قەبارەی سیاسی هەرێم و دریژەدانی دەسەڵاتی (پارتی) و (یەکێتی) بەسەر خەڵکی کوردستانەوە، هەرچەندە هەردوو حزب بە تەیابەت (پارتی) زەربەی ئابوری و سیاسی بەردەکەوێت و قورسایی چەپەکی حوکمی بەسەر خەڵکی کوردستانەوە کەمتر ئەبێتەوە.

هەربۆیە باری قورسی ئەم دۆخە و کابوسی دەسەڵات بەگشتی ئەمێنێتەوە، و ئەوە نادروستە کە جەماوەری ناڕازی لە هەرێم غافڵگیر بن. پیویستە لەجیاتی کەوتنە ژێر کاریگەرییەکانی پرۆپاگەندەی ناسیۆنالیزم و (پارتی) و (یەکێتی)، سوود لەم دۆخە و ناکۆکییەکانی ڕژێمی بەغدا و هەولێر، وەربگرن. هەر بەمپێیەش مووچەخوران لە پیشە جۆراوجۆرەکانیاندا ئەتوانن لە هەوڵی گۆڕینی هاوسەنگی هێزی چینایەتییان بن لە بەرژەوەندی خۆیان لەبەرامبەر دەسەڵاتدا، و سەرقاڵی بەهیزکردنی خەباتی یەکگرتوویان بن، و ڕێکخراو و تۆڕەکانی خەباتیان پانوپۆڕتر و بەهیزتر بکەن و نەقابە و فیدراسیۆنە سەربەخۆکانی مامۆستایان و فەرمانبەران و کرێکارن دروست بکەن و بیسەپێنن بەسەر دەسەڵاتدا.

ڕووت: ئایا زەمانەتی هەیە جێبەجێ بکرێت؟ یان بڵێین چی زەمانەتی دەکات؟

موئەیەد ئەحمەد: هیچ زەمانەتێک نییە لەلایەن حزب و هێزەکانی ڕژێم لە مەرکەز و هەرێم کە پابەند بن بە جێبەجێکردنی ئەم بڕیارە. ئەمە سەرباری ئەوەی کە ئەم بڕیارە هیچ یەک لە داواکارییەکانی تری بزووتنەوەی ناڕەزایەتی مامۆستایانی وەڵام نەداوەتەوە.

جەماوەری بەهەژارکراوی هەرێم کەوتونەتە نێوان دوو هێزی دوژمنکار پێیان کە ڕژێمی بەغدا و دەسەڵاتی هەرێمە. تاکە ڕێگەی دەرچوون لە چنگیان پشتبەستنە بە خەباتی یەکگرتوویان و ئاسۆی ڕۆشن و سەربەخۆی

سیاسی و ئابوری چینایەتییان، و کۆڵنەدان لەم خەباتە بە سەپاندنی داواکاری و مافەکانیان بەسەر هەردوو دەسەڵاتدا.
لەگەڵ ئەوەشدا کە دەسەڵات لە هەرێم هەمیشە بێباک بووە لە ئاستی کێشەی موچە و باری سەختی ژیان و گوزەرانی جەماوەر و موچەخۆران، و هەتا بۆی لوا بێت درێغی نەکردووە لە سەرکوتی ناڕەزایەتییەکانیان، و هەروها ڕژێمی مەرکەزیش هەدەفمەندانە سیاسەتی خۆی لەم بارەیەوە پیادەکردووە و سوودمەند بووە لە سەرجەم ئەم بارودۆخەی بۆ جەماوەری هەرێم هاتۆتە پێش، بەڵام ئەمە تا ئەبەد سەرناگرێ بۆیان. بە هاتنەمەیدان و سووربوونی موچەخوران لەسەر داواکارییەکانیان و بەردەوامدان بە خەبات، هەم فشار دروست ئەکەن لەسەر ڕژێمی هەرێم و هەم لەسەر ڕژێمی مەرکەزی، و لە شەڕنیشکدا ئیتر ئەبێتە کێشە بۆ هەردوو ڕژێم و ناچار ئەبن وەڵامێک بدەنەوە بە داواکارییەکان هەر وەک لە ئیستادا ملیان داوە بەوەی ئەو کارە بکەن.
هەردوو ڕژێمی هەولێر و بەغدا دەرگیری کۆمەڵێک قەیرانی هەمەلایەنەی سیاسی و ئابوورین کە بوەتە قەیرانێکی کۆمەڵایەتی بەرین وقوڵ، و هیچ ئەڵتەرنەتیف و پلانێکی ئابوری تریان نییە جگە لە زیاتر بەرین کردنەوە و توندوتیژ کردنەوەی سیاسەتی ئابوری سەرمایەداری نیولیبرالی و پشتبەستن بە بازاڕ. ئەمەش یانی وەبەرهێنانی گەندەڵکارانە و پریڤەتایزەکردنی زیاتر و وڵاتانی خزمەگوزارییە گشتییەکانی چەشنی تەندروستی و خوێندن و خانووبەرەی کۆمەڵایەتی و بواردانی زیاتر بە گەندەڵی و تاڵانوبڕەی سەروەت و سامانی کۆمەڵگە. ئەمانەش هەمووی نەک هەر کێشەی بێکاری و بێ دارمەتی زۆربەی جەماوەر چارەسەر ناکات، بەڵکو هەرساڵە ڕیزی بێکاران زیاتر دەبێت و جەماوەرێکی بەرینتر هەژارتر و باری گوزرانیان سەختتر ئەبێت.
ڕەوت: زۆربەی لێکدانەوە و ڕەخنەکان لە دەوری سیاسەتەکانی هەردوو حکومەتی عێراق و هەرێمی کوردستان دەسوڕێنەوە سەبارەت بە پرسی بڕینی مووچە و دواخستنی، و ناچنە باسی ڕیشەیی ڕەهەندی ئابوری و کۆمەڵایەتی و سیاسی ئەم کێشەیە و کاریگەرییەکانی، بۆچی ئەم بۆچوونە بەربڵاوە بەتایبەت لە هەرێمی کوردستان؟
موئەیەد ئەحمەد: کێشەیەکی بناغەیی باس و لێکدانەوە و لێکۆڵینەوە لە ئاستی کۆمەڵگەی کوردستاندا دەربارەی ڕەوند و ڕووداوە سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان و کێشمەکێشەکانی نیوان ڕژێمی مەرکەزی عیراق و هێزەکانی دەسەڵاتدار لە هەرێمدا ئەوەیە کە بە مەتۆد و تیۆری و لۆجیکی بورژوا ناسیونالیستی کورد ئەکریت. ئەمەش بەسروشتی ئەبێتە خولانەوە لە بازنەی دەرەکی ڕەوەندەکانی نێو کۆمەڵگە و کێشە ئابوری

و کۆمەڵایەتی و سیاسی و فیکری و فەرهەنگی و چینایەتییەکانی، و ئەبێتە بەرخوردکردنی سەرەوەیی و داپچراو لە کۆمەڵگە لەگەڵ سیاسەت و کێشە سیاسییەکاندا. ئاشکرایە ئەم شێوە بەرخوردەش پێچەوانەی تیۆری و لۆجیک و مێتۆدی کۆمەڵایەتی و چینایەتی مارکسییە بەگشتی لە لێکۆڵینەوە و ڕاڤەکردندا.

دیارە ئەم کەلتورە ڕەخنەگرییە ناسیۆنالیستییە کە لە ڕووکەشی سیاسی کێشمەکێشی نێوان ڕژێمی هەرێم و مەرکەز، و ململانێی ئەم حزب و ئەو حزبی ناوخۆی کوردستان و کێشە لاوەکی و پلە دووەکاندا قەتیس بووە و ئەخولێتەوە، بە خۆی مێتۆد و لۆجیک و تیۆرییەکی چینایەتی بورژوازییە، و دابەشبوونی کۆمەڵگە بەسەر چینەکان و هەبوونی خەباتی چینایەتی خاڵی دەستپێکردنی نییە، و بەدوای ئەوەشەوە نییە کە خاسییەتی چینایەتی سیاسەت و تاکتیک و فەرهەنگ و کێشمەکێشەکان وەک خۆیان چۆنن ئاوا دەریان بخات. ئەمەش بە ئەوەی خەسڵەتی چینایەتیانەی سیاسەت وەلانێ و دریژە بە قەوارەی سیاسی ناسیونالیزم و ڕژێمە سیاسییەکەی ئیستای بدا وەک بەرجەستەبوونی شتیک لەخۆیدا و ئەبستراکتەکی داماڵراو لە هەر خاسییەتیکی ڕیاڵیستانەی سیاسی و جیۆسیاسی و چینایەتی.

لەسەردا بواری ئەوە نییە کە بچینە ناو ووردەکاری ئەم شێوە تێڕوانینە بۆ سیاسەت و کۆمەڵگە و بە وەڵامی تەروتەسەل بەو پرسیارەی کە بۆچی ئەم جۆرە ڕەخنەیە سایەی کردووە بە سەر فۆرمی بیر و ڕەخنەی سیاسی لە هەرێمی کوردستاندا، بەڵام ئەمە ڕێگە لەوە ناگرێ ئاماژە بەوە بدەین کە لە لایەنەکی سەرەکیدا هۆکاری ئەم سایەکردنە ئەگەڕێتەوە بۆ زاڵی فیکر و ئاسۆی سیاسی ناسیونالیستی بەگشتی و ڕۆڵی میدیای زەبەلاحی حزبەکانی دەسەڵات و حزبە بورژا ناسیونالیست و ئیسلامی و نیولیبڕاڵەکان. و دیارە پێش ئەمانەش هەمووی زاڵی بنەمای ئابووری و ماددی کاپیتالیستی نیولیبڕاڵی تاڵانگەرا و بەرژەوەندی جیاوازی چینایەتی لە کۆمەڵگەدا.

زاڵی ئەم جۆرە لە فیکر و مێتۆدی ناسیۆنالیستی مامەڵە لەگەڵ سیاسەت، پێشتر سەروکاری هەبوو بە بەردەوامی ستەمی نەتەوایەتی لەسەر خەڵکی کوردستان، بەڵام ئەوا بە ٣٣ ساڵە ئەچێ ناسیونالیزم و حزب و هێزەکانی لە هەرێمی کوردستاندا دەسەڵاتدارن و حکومەتە یەک لە دوای یەکەکانیان بونەتە ئەزموونی تاقیکراوە بۆ جەماوەر، و هەروەها ستەمی نەتەوایەتی و بەرنگاری ئەو ستەمە دەمێکە بەشیک نییە لە ڕەوەندی سەرەکی سیاسی و دینامیزمی سیاسی کۆمەڵگەی کوردستان. ئەگەر ڕوونتر بلێین ناسیونالیزم نەک هەر دەسەڵاتی گرتووەتە دەست، بەڵکو لە پرۆسەیەکی حوکمڕانی دووروودرێژی سێ (٣) دەیەدا ناکۆکییەکانی خۆی پەرەپێداوە وەک بزووتنەوە و دەسەڵات و

ڕژیم و ئەم ناکۆکیانەش بەرجەستەبوونەتەوە لەسەرشانۆی مێژوو، و جەمسەرگیریان خوڵقاندووە لە نێوان دەسەڵاتی ناسیۆنالیستی کوردی و هەمان جەماوەری کۆمەڵگەی کوردستان کە گوایا بڕیار بوو بزوتنەوەی ناسیۆنالیزم ڕزگارکەری بێت لەستەمی نەتەوایەتی، و هەر لەم بنەمایەشەوە “شەرعیەتی”! حوکمرانی بەخۆی ڕەوا ببینێ بە ناوی نەتەوەوە.

پەیوەندی دەسەڵاتی ناسیونالیستی و حوکمرانی دوو حزبی میلیشایی و کۆماندۆزدار و سەرکوتگەر بە کۆمەڵگەی کوردستانەوە گەیشتۆتە دۆخێک کە خەستبووەتەوە لە پەیوەندی سافوسادەی تاڵانوبڕۆی سەروەت و سامانی کۆمەڵگە، و بەهەژارکردنی زۆربەی جەماوەر و سەرکوتکردنیان.

ئەمەش وەک ڕەوندی ئابووری و سیاسەتی فەرمی ڕژێمی ناسیونالیستی بە بەڕێوەبردنی ئابوری سەرمایەداری نیولیبرالیزم و گەشەپیدانی ئەم مۆدێلە ئابووریە نەک وەک بەلاڕێدا چوونی ئەم دەسەڵاتە و بەدکاری و چەتەگەریان، لەگەڵ ئەوەشدا کە هەموو ئەمانش ئەگەرێتەوە. لە ڕەوەندێکی ئاوەهادایە کە موچەبڕین مانای ڕیاڵیستی خۆی پەیدا ئەکات و ئەبێتە پراتیکێکی نۆرماڵ بە دەسەڵات و سەرکوتی خۆپێشاندەرانیش ئەبێتە ئەرکی سیاسی دەسەڵات.

بۆیە کاتیک دەسەڵات و حزب و هێزەکانی، هەروەها حزبە ناسیونالیست و ئیسلامی و نیولیبڕاڵە ئۆپۆزسیونەکانی لە هەرێم باس لە پرسی موچە و گیروگرفتەکانی ئەکەن، قەت نایەنەوێت لە بەرژەوەندی مامۆستایان و کریکاران و فەرمانبەران و بەهەژارکراوانی هەرێم کار بکەن. ئەوان یا لە بەرژەوەندی خۆیان بۆ پاراستنی قەوارەی سیاسی هەرێم (وەک ئەوەی پارتی ئەیکات)، یاخود لە بەرژەوەندی قەوارەی سیاسی و ئیداری زۆنێک (کە زیاتر یەکێتی بەدواوەیەتی) و یا بە ساتوسەوادی پەرلەمانی و هەڵبژاردن (کە هیزەکانی ئۆپۆزسیۆن ئەم کارە ئەکەن)، دەڕوانە مەسەلەی موچە و ئەم بریارەی دادگای فیدڕاڵی عیراق.

بۆیە هەموو ئەم حزب و تاقمانە یا باس لە باشی ئەم بڕیارەی دادگا ئەکەن، ئەڵبەتە بە شیوەی جۆراوجۆر، یا بەڕوویدا ئەوەستنەوە، و ئیتر قسەیەک لە ئارادا نیە لەسەر ژیانی مامۆستایان و کرێکاران و فەرمانبەران و خانە نشیانان و جەماوەری بەهەژارکراو و گوزەرانیان و ئایندەیان و سیاسەتی سەربەخۆیان وەک تۆیژەکانی چینێکی کۆمەڵایەتی بەرین. هەروەها باسیکیان نیە کە ئەم تۆیژگەلە ناڕازیە خۆپێشاندان و بایکۆتیان کردووە و بونەتە ڕەنگ و دەنگێکی جیاوازی چینایەتی لە ڕەوەندی سیاسی و فەرهەنگی کۆمەڵگەدا و تەوەرەیەکی سەرەکی پێشڕەوی کۆمەڵایەتیی پێکئەهێنن گەر دەستیان بە سیاسەت و ئاسۆی چینایەتی سەربەخۆی خۆیان بگات.

کاتیک کە مامۆستایان و فەرمانبەران و کرێکاران پێدادەگرن لەسەر

جێبەجێکردنی داوکارییەکانیان، و دەنگی سەر شەقام و بایکۆت ئەکەن، و ئەچن لە گۆڕەپانی ئازادی لە بەغدا خۆپیشاندان ئەکەن، و کاتێک هێزەکانیان یەکئەخەن، و بەدژی هەر ساتوسەوادێک ئەوەستنەوە کە بە ژیان و گوزەرانیانەوە ئەکری، و پڕوپاگەندەی ژەهراوی دەسەڵات و حزبەکانی بەریان پێناگری، ئەوا ئەوان سیاسەتی سەربەخۆی خۆیان پراتیک ئەکەن وەک تەیزگەلێک. پەیوەندی حزبەکانی ئۆپۆزسیۆن بە خەباتی جەماوەری چەند مانگی ڕابردووەوە پەیوەندی لەباربردنی بزووتنەوەکە و بەهرەبەردارییە بە بڵاوکردنەوەی وەهم بە پەرلەمان و ساتوسەودای پەرلەمانی و ئەجێندەی ئیسلامیزم و نیولیبڕاڵی دژە کرێکار و زەحمەتکێش.

ڕێوت : هەرکاتێک دادگای باڵای فیدراڵی بڕیارێک بە دژی حکومەتی هەرێم دەردەکات، ناسیۆنالیزمی کورد تەنەک و ڕیهەرتریکێکی شەڕشگێری چەواشەکارانەی دەستدەکەوێت، دادگای باڵاش مقەستێکی سیاسی نیشان دەدات، جەماوەری عێراق هیچ بەرژەوەندییەکی دژ بەیەکیان نییە، بەڵام هێزێکی هاوبەشی چینایەتیشیان لە خۆ نیشان نەداوە، ئایا کاتی ئەوە نەهاتووە، ئەم خەڵکە هێزێکی ئەنتەرناسیۆنالیستی گوزارشتیان لێ بکات؟

موئەیەد ئەحمەد: دەمێکە ئەو خەباتە ئینترناسیۆنالیستییە کاتی هاتووە و بوەتە پرۆسەیەکی ڕیاڵیستی خەباتی چینایەتی هاوچەرخ لە کۆمەڵگەی عێراقدا.

بزوتنەوەی کرێکاری لەسەرجەم عیرقدا و لە هەرێمی کوردستاندا ئەمڕۆ لە هەڵکشاندایە هەرچەندە بەرەوڕووی زۆر کۆسپ و تەگەرەیە، بەڵام بەرەوپێشچوونی زیاتری کاریگەری ئەبێت لەسەر گۆڕینی ڕاستەوخۆی ڕەوەندی ئابووری و سیاسی و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی کۆمەڵگەی عێراق و هەرێم.

یەکخستنی خەبات لەسەر بنەمای چینایەتی سەربەخۆ و بەرەوپێشبردنی خۆپیشاندان و مانگرتنەکانی مامۆستایان و کرێکاران و فەرمانبەران لەدەوری بەرژەوەندی سەربەخۆی خۆیان بەخۆشی زەمینەیە بە پەرەسەندنی هاوخەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشان لەسەر ئاستی عیراق و وڵاتانی ناوچەکەش.

ناسیونالیزم و ئیسلامیزم و نیولیبڕاڵەکان و ڕەوتەکانی تری بورژوازی هەردەم لە هەوڵدان ئەم هاوخەباتە چینایەتییە سەربەخۆیە کریستاڵایزە نەبێت کە هەر لە سەرەتاوە، لە فۆرمێکی کۆرپەیی، کارەکتەری ئینتەرناسیۆنالیزم و سۆسیالیزمی لەگەڵ خۆدا هەڵگرتووە. ئەوان لە هەوڵدان پێناسەی ئینسانی کرێکاران، و بەرژەوەندی چینایەتی هاوبەش و ئینترناسیۆنالیستیان تەمومژاوی بکەن، و لەسەر بنەمای ڕەگەز، مەزهەب، ئایین، ڕەنگی پێست و.. هتد، دابەشبوون لە

نێوانیاندا بچێنن.

گەر سەرنج بدەینە بارودۆخی بزوتنەوە کۆمەڵایەتی و کریکارییەکانی عێڕاق لەم دەورەیەدا ئەبینیین لەکاتیکدا کە ناڕەزایەتییەکانی مامۆستایان و سەرجەم موچەخوران و خانەنشینان لە هەرێمەدا بەردەوامە، بزووتنەوەی کریکاران و فەرمانبەرانیش بە هەموارکردنەوەی پلەبەندی مووچە لە هەڵکشاندایە لە ناوەڕاست و خواری عیراق و پاریزگاکانی تر و هەروەها خەباتی سەندیکا کرێکارییەکان و چالاکەوانی بزووتنەوەی کرێکاری لە کەرتی پێشەسازی هەردەم بەردەوامە بەدژی سیاسەتی ئابوری نیولیبڕاڵی دەوڵەت و پرایقەتایزکردنی کۆمپانیاکانی ئەم کەرتە و لەسەرکاردەرکردنی کریکاران و سزادانی چالاکەوانەکانیان.

مەسەلی بناغەیی ئەوەیە کە ئەم بزوتنەوەیەی کرێکاران و مامۆستایان و فەرمانبەرانی هەرێم، وە بزوتنەوەی هەموارکردنەوەی پلەبەندی مووچە لە شوێنەکانی دیکەی عیراق، لە دۆخی جیاوازدان لەباری داوکارییەکانیانەوە، بەڵام لێکهەڵپێکراون و تەواوکەری یەکترن، و هەروەها بەرنگاریی کرێکارانی پێشەسازیش لەبەرامبەر هێڕش و سیاسەتی ئابووری دەوڵەت، سەنگەرێکی گەورە و پربایەخی خەباتی کرێکارانە دژ بە جەنگی چینایەتی بورژوازی و دەوڵەت بە سەر چینی کریکاری سەرجەم عیراق.

بورژوازی ئۆپۆزسیۆنی ئیسلامی و قەومی و نیولیبڕاڵ و ساتو سەودایان لەگەڵ هێزەکانی ڕژێم لە بەغدا و هەروەها هاوپەیمانی هەردوو حزبی دەسەڵاتدار لەگەڵ ڕژێمی بەغدا، بۆ خۆیان هاوکاری چینایەتییانە بۆ ڕاگرتنی سەرجەم سیستمی سەرمایەداری لەسەرئاستی عێراق و کوردستان. لە پەیوەند بە خەباتی یەکگرتوی بزووتنەوەی کرێکاری لە عێراقدا ئەم هێزە بورژوازیانە نەک هەر زەڕبە لەو خەباتە ئەدەن و جەماوەری بەهەژارکراوی هەردوولا سەرقاڵ ئەکەن بە کێشەکانی خۆیانەوە، و تۆی دووبەرەکی لە ناویاندا ئەچێنن بە جیاوازینانەوە لەسەر بنەمای تایفی و قەومی و دینی و ڕەگەزی و جنسی، بەڵکو تەنانەت ئۆپۆزسیۆنی چەشنی (نەوەی نوێ) هاوپەیمانی پەرلەمانی پێکدهێنێ لەگەڵ پەرلەمانتارە دژە شۆڕشەکانی ڕاپەرینی ۲۰۱۹ ی عێراق.

بزوتنەوەی کریکاری کە ئەمڕۆ لە هەڵکشاندایە پێوسیتی بە دیدگا و ئاسۆ و ئەجیندایەکە کە لەسەر بنەمای پاراستنی بەرژەوەندی خەباتی چینایەتی لەسەرتاسەری عێراقدا بەرەو پێش بچێ. مەرجی ئەم پێشکەوتنە نەک هەر سنووربەندییە لە نیوان خۆیان و بزوتنەوە و ڕەوت و حزبە قەومی و ئیسلامی و تایفییەکانی دەسەڵات لە عێراق کوردستاندا، بەڵکو سنووربەندی کردنیشە لە بەرامبەر دەوری چەواشەکارانەی هێزەکان و

حزبەکانی ئۆپۆزیسیۆن. سەرباری ئەمانەش ئەم پێشکەوتنە ئەوە ئەخوازێ کە بزوتنەوەی کرێکاری خەتی جیاکەرەوە خۆی بکێشی لەنیوان خۆی و ئەو بەشەش لە چەپ کە نامۆیە بە بزوتنەوەی ئەنتەرناسیۆنالیستی کرێکاران و یەکێتی خەباتیان لەسەر ئاستی عیراق و ناوچەکە و نایەوێت ئەم یەکێتییە ئینتەرناسیۆنالیستییە بەرجەستە ببێتەوە.
ئەوە ڕەوتی مارکسیستی و پرۆلیتاریای سۆشیالیستە کە ئەتوانی وەڵامدەرەوەی ئەم مەسەلە گرنگەی خەباتی چینایەتی ئەمرۆی بزوتنەوەی کرێکاری بێت و ئاڵای سەربەخۆیی چینی کرێکاری سەرتاسەری عیراق بەرز ڕابگڕێ و خەباتی پێگیرانە بکات بۆ فەراهەمهێنانی بزووتنەوەیەکی کرێکاری و کۆمۆنیستی بەهێز لەسەر ئاستی ناوچەکە.
ڕەوت: هاوڕێ موئەیەد، هەر لەم پەیوەندەدا و بەبۆنەی نزیکبونەوەی (٨)ی مارس، لەنێو ناڕەزایەتییەکاندا، بەشێوەیەکی گشتی بوونی کۆمەڵایەتی ژنان، سیمایەکی تری بە ناسنامەی جوڵانەوەکە بەخشیوە، تۆ هاوبەشیمان دەکەی لەو بۆچوونەدا؟
موئەیەد ئەحمەد: بەڵێ ئەو سیما کۆمەڵایەتییەی ژنان لەناو ناڕەزایەتیاکاندا هەیە و سەرنج ڕاکێش و گرنگە. دەوری چالاکی ژنان لەناو ئەم بزوتنەوەیەدا بەشێکی ئۆرگانیک و لێکهەڵپێکراوی خەباتی مامۆستایان و فەرمانبەران و کرێکارانە و دیاردەیەکی سروشتی بزوتنەوەیەکی چینایەتی وەهایە. هەروەها ڕۆڵی ژنانی فەرمانبەر و کریکار لە بزووتنەوەی هەموارکردنەوەی پلەبەندی مووچەش لەسەر ئاستی عیراق دیار و بەرچاوە.
گەر بەراوردی دەور و نەخشی ژنان لە هەڵچوون و ڕاپەڕینەکاندا بکەین لەگەڵ ئەم بزووتنەوە کریکاریانەدا ئەبینن کە هەبوونی سیمای کۆمەڵایەتی ژنی کرێکار دیاردەیەکی بەرجەستەیە لەچاو ڕاپەڕینەکانی وەک (ڕاپەڕینی ٢٠١٩)ی پاریزگاکانی خوار و ناوەڕاستی عێراق و هەڵچوونەکانی لاوانی هەرێم کە زیاتر دەوری گەنجانی کوڕی تیدا بەدی ئەکرا.
ئەوەی کە چەند ئەم بزوتنەوەیەی موچەخوران بزوتنەوەیەکی ڕزگاریخوازانی بەهێزی ژنان دەهێنیتە ئاراوە پەیوەستە لەلایەک، بەچوونە پێشەوەی بزووتنەوەکە خۆی، چونکە هەر پێشکەوتنێک لەسەر بنەمای چینایەتی سەربەخۆی مامۆستایان و کرێکاران و فەرمانبەران زەمینەی ماددی ئەڕەخسێنی بۆ پەرەسەندنی بزوتنەوەی ئازادیخوازانەی ژنان، و لەلایەکی ترەوە و بەپێی سەرکی، پەیوەستە بە ڕۆڵ و خەباتی ژنانی ئازادیخواز وسۆشیالیستی مامۆستا و فەرمانبەر و کرێکار کە ئاسۆی ڕزگاریخوازانە و یەکسانیخوازانەی ژنانیان بەرز ڕاگرتبێت لەناو ئەم بزوتنەوەیەدا و لە ئاستی کۆمەلگەدا.

بەشداری بەرچاوی ژنانی مامۆستا و فەرمانبەر و کریکار لە بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکانی ئەم دەورەیەی هەرێم بە سروشتی کاریگەری هەیە لەسەر پرسی ژنان، چونکە بیر و هۆشی ڕادیکاڵانە و شەلگیری ژنان لە سەر مافەکان و داوکاریە پیشەییەکانیان زەمینەیەکی ماددی ئەڕەخسێنی کە ڕۆلە کاریگەرش ببینن لەسەر پرسی ئازادی و یەکسانی ژن لەناو ئەم بزوتنەوەیدا و لە چوونە پێشەوەشیدا لەسەر ئاستی کۆمەڵگە.
ڕەوت: چ بەتراکت و لافیتەکان و بەیاننامەی ڕێکخراوی بەدیلی کۆمۆنستی یەوە بە (٨)ی مارس، مۆنهەجەکی سیاسی بەرجەستەکراوەتەوە ڕووی لە دیاردەیەکی نوێیە لەبزوتنەوەی ژناندا، کە ژمارەیەکی زۆری کچان دەنە نێو ڕیزەکانی چینی کرێکاری عێراقەوە، لەکارگە و فرۆشگا و دامەزراوە خزمەتگوزارییەکان، ئایا بەمانای لێکهەڵپەکانی ئەم دوو بزووتنەوەیە دێت؟ بزووتنەوەی ژنان و بزووتنەوەی کرێکاری؟
موئەیەد ئەحمەد: بزووتنەوەی کرێکاری و بزووتنەوەی ئازادیخوازانەی ژنان پەیوەندیکی چینایەتی توندوتۆل گرێیانئەداتەوە بەیەکتر، و لەڕووی میژووییەوە بزوتنەوەی ژنانی کرێکاری مارکسیست دەوری کاریگەریان هەبووە لەناو بزوتنەوەی سۆشیالیستیدا بە ئەوەی ئەمەی دووهەم خۆی کامڵ تر بکات و پرسی ئازای و یەکسانی ژن هەرچی زیاتر بەشێک بێت لە ئەجیندا و بەرنامە و پڕاتیکی. خەبات بۆ ڕزگاری ژنان لە هەر کەت بەندیک پێش هەر شت پەیوەندیکی توندوتۆلی هەیە بە ڕزگاربوون لە کوت و بەندی سیستمی چینایەتی سەرمایەداری کە بناغەی هەر هەڵواردن و نایەکسانییەکە.
باری کۆیلەئاسای ژنان لە عیراق لە ژیر سایەی ڕژێمی ئیسلامی و قەومیدا و بەهێزکردنی دەور و نەخشی دامەزراوە دینی و عەشیرییەکان کە دژی ژنانن و گەشەدان بە بەها و ترادسیۆنە پیاوسالارییەکان، پرسی ژنانی کردۆتە مەسەلەیەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی و فەرهەنگی هەمەگیر و گرنگ لەعێراقدا. بەم پێیەش باسکردن لە وەڕیخستنی بزوتنەوەیەکی سۆشیالیستی ڕزگاریبەخشی بەهێز بەبێ پەرەدان بە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی ژنان و ڕیکهەڵپەکرانی بەم بزووتنەوە سۆشیالیستیەوە، باسێکی نادروستە. ڕزگاری ژنان و خەبات بۆی لە سنتەری ئەجیندە و پراتیکی ڕەوتی مارکسیستی و پرۆلیتاریای سۆشیالیستدایە.
ئەمڕۆ لە بەرامبەر ئەم دۆخە کارساتبارەی ژنان لە کۆمەڵگەدا، و لەهەناوی گۆرانکاریەکەدا کە لە ئاکامی بەهێزبوونی پێگەی کۆمەڵایەتی کچان و ڕۆڵیان لە بەرهەمهینانی کۆمەڵایەتیدا هاتۆتە ئاراوە، زەمینەی سەرهەڵدانی بزوتنەوەیەکی ئازدیخوازانەی بەهێزی ژنان زیاتر گەشەی کردووە.

لە مەژە ژنانی کرێکار و کچانی گەنجی کرێکار و بێکارکراو و دەرچووانی زانکۆکان و پەیمانگاکان و کچانی قوتابی، بونەتە ئەو هێزە کۆمەڵایەتییەی کە ئەتوانری بە بڕبڕەپشتی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازانەی ژنان پێکبهێنن لە عێراقدا، وە ئەم بزووتنەوەیە لە زەمینەیەکی کۆمەڵایەتی بەهێز بەهرەمەندە.

ئەوەندەی پەیوەندی بە بزووتنەوە نارەزایەتییە کۆمەڵایەتییەکان و بزووتنەوەی کرێکارییەوە هەبێت، ڕۆڵی ژنان لە نەویاندا بەرجەستەیە و ئەمش دیاردەیەکی گرنگی کۆمەڵگە و دینامیزمی ژیانی کۆمەڵایەتی و سیاسی و فەرهەنگییەتی.

مەسەلی گرنگ ئەوەیە کە تیوری و جیهانبینی ئازادیخوازانە و یەکسانیخوازانی مارکسی بە دوای بەدستهێنانی تیۆری و سیاستی دروست بێت لە بەرامبەر کۆی ئەم دیاردانەی کە بە شیوەیەکی هاوکات سەریانهەڵداوە لە ڕەوندی خەباتی چینایەتی و کۆمەڵایەتی کۆمەڵگەی عیراقدا، و هەروەها لە خەباتدا بێت تا بە شیوەیکی سیسماتیک بتوانی ئاسۆ و ئەجیندی کار بۆ بەرەوپێشبردنیان فەراهەم بهێنێ.

بزوتنەوەی ئازادیخوازانەی کۆمۆنیستی چینی کرێکار لە دنیای هاوچەرخدا و بزوتنەوەی ڕزگاریخوازانی ژنانی کرێکار و بەهەژارکراو لە خەباتیکی ڕیکهەڵپێکراودان و یەک بزوتنەوە پیکئەهێنن. مەسەلەی گرنگ ئەوەیە کە ئەم بزووتنەوەیە بتوانی هێزی بزوێنەری شکۆگیری بزووتنەوەیەکی فراوان و بەرینی ڕزگاریخوازانە و یەکسانیخوزانەی ژنان بێت لەسەر ئاستی سەرجەم کۆمەڵگە. بەبێ بزوتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی شۆڕشگێڕانە و ڕزگاریخوازانەی بەهێزی ژنان لە ئاستی کۆمەڵگەدا، بزووتنەوەی کۆمۆنیستی تەحەققی خۆی ناکات وەک بزوتنەوەی ئازادیبەخشی سەرجەم کۆمەڵگە، و ئەرکەکانی فەراهەمهێنانی ئاڵوگۆڕی شۆڕشگیرانی کۆمۆنیستی کۆمەڵگەش سەختر و کێشەدارتر ئەبێت.

٣ مارسی ٢٠٢٤